

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sørensen om Sørensen

Et Ord

til Forsvar for Kapitain C. Th. Sørensen

af

Chilian

Et er et Søkort at forstaa, et Andet, Skib at føre —

Kjøbenhavn

Andr. Fred. Høst og Søns Forlag

1892

Jeg taler om en Mand, hvis Skjæbne og
Bedrifter
Bør billig tegnes an blandt alle Folkes
Skrifter.

Kapitain *C. Th. Sørensen* vil være Almenskeheden bekendt ved sine fremragende krigshistoriske Værker, sin varme Optræden i Forsvarssagen og endelig ved sin Diskussion med Generalstaben om Hensigtsmæssigheden af ganske at lade hans Navn udgaa af Danmarks Krigshistorie. Det skete Forsøg paa at berøve en Mand de Bedrifter, paa hvilke han har mere end 25 Aars Hævd, var ikke blot fra et juridisk Synspunkt forkasteligt, men heller ikke gennemførligt i Praxis. Det maatte fremkalde en egen Litteratur med Sørensen som Gjenstand, en privat Krigshistorie til udelukkende Opbevaring af hans Bedrifter. Som det første Skud af denne Litteratur hilste vi med Glæde en lille ifjor udkommen Bog «*Erindringer fra 1. Regiment 1864*» af Kapt. *C. Th. Sørensen*. Men vi antage, at det er gaaet vore Læsere som os, at Tilfredsheden hurtigt afløstes af Indignation ved at se, at Bogen er en ondskafuld Persiflage af Kapt. Sørensen, et til den yderste Konsekvents gennemført Forsøg paa at stille hans Virksomhed under sidste Krig i et komisk Lys. Og hvad der forøger det Odiose ved Sagen er, at den pseudonyme Forfatter end ikke har undseet sig ved at betjene sig af Kapt. Sørensens Navn, for derved ligesom at

paaoktroyere denne Forfatterskabet til Bogen. Denne Fremgangsmaade, hvorved man saa at sige tvinger sin Modstander til at lægge Haand paa sig selv, turde være uden Sidestykke i dansk Litteratur. Det vil ganske sikkert ikke herved lykkes at føre den tænksomme Læser bag Lyset, dertil er det Hele for plumpt og grovt udført; men Forfatterens Hensigt er tydelig nok: samtidig med at berøve Kapt. Sørensen de krigerske Laurbær vil han, ved at fremstille ham som Forfatter af dette Makværk, skille ham ved hans Ry som udmærket Krigshistoriker. Det er, hvad man i Militairsproget vilde kalde et Angreb i begge Flanker. Det ligger næppe for Kapt. Sørensens Natur at søge Opreisning ved Domstolene, og vi tro derfor, at det vil være ikke blot Kapitainens Beundrere, men Enhver, der har Sands for vore fædrelandshistoriske Minder, kjært, at vi i det Følgende søge at afsløre og revse de lave og underfundige Angreb paa en Mands krigerske Fortjenester, hvem vi ikke uden Stolthed betegne som *vor Helt*.

Den første cimbriske Krig

. . . han hyrede en Jagt
Og overgav sig saa Neptuni Vold og Magt.

Krigen var udbrudt. «*Det kjedsommelige Fredsreglement med dets Geværgebr og dets uudgrundelige Honnørforskrifter var fra samme Stund sat ud af Kraft*» (P. 6). — Ved at lægge *vor Helt* en saadan Ytring i Munden viser Forfatteren sig strax ikke blot at være en *anden* Person end denne store Excercimeter, men tillige ganske uden Forstaaelse af dennes militaire Tankegang, Mekanik og Indretning.

Vor Helt præsenteres første Gang den 3. Febr. ved

Dannevirke som Kommandør for Skandse Nr. 10. Allerede den næste Dag «*bar Skandse Nr. 10 Seiren hjem*» (P. 18). Ironien bliver strax her gjennemsigtig. Det hedder nemlig: «*Jeg gjorde altsaa Skandsen klar til Kampen, og lidt efter susede en 64-Pundiger over til Kongshøj, som den traf paa en Prik . . . Et af dens første Skud havde truffet en Officer til Hest, som holdt paa Højen*» — man hører, hvorledes Officeren raabte 3 Gange, før han døde, paa sin Hollandsk: mors, mors, mors. Dette Skud skaffede Skandsen flere Lykønskningsbesøg. General Steinmann indfandt sig personlig for at rose det, og Forf. — der holder af at drage Paralleler mellem vor Helt og den berømte Baron v. Münchhausen — vil her minde om dennes 48-Pundiger, der rev 16 Hoveder af paa sin Fart til Afrika, huggede Stormasterne af 3 Skibe, gik 200 engelske Mile op i Landet, ind gennem Taget paa et Bondehus og slog den sidste Tand ud af Munden paa en gammel Kone. Ja, for hvad Artilleri angaar, tror jeg nok, jeg uden at rose mig selv tør paastaa, at jeg endnu ikke har fundet min Overmand — bemærkede Baronen ved hin Leilighed; men Forf. har dog ikke Mod til at lægge vor Helt denne Yttring i Munden, han omskriver den til den mildere Form: «*Vi havde en Følelse af Overlegenhed den Dag.*»

Den næste Dag -- den 5. Februar -- træffe vi atter Kompagniet paa Forpost foran Skandsen. Det har lige spist sine Ærter. «*Vi dvadskede derefter velbehageligt paa vore Poster*» (P. 21), skriver Forf., men er dog saa loyal at tilføie, at dette ikke skete paa en søvnlig, men paa en livfuld Maade. Denne livfulde Dvadsken kunde vel have varet nogle Timer, da Overkommandoen, uden at give vor Helt det mindste Vink, begyndte at forlade Stillingen. Det maa her bemærkes,

at han i det hele Felttog havde mindst lige saa megen Uleilighed af sine Foresatte bagved som af sin Fjende foran sig, og naar vi undertiden se ham vende Queuen til denne sidste, er det, fordi han nødes til at tage Front mod de første. Forf. beretter nu med Velbehag, hvorledes vor Helt, da Natten faldt paa, blev forladt af Armeen, ligesom den lille Rødhætte af sine Forældre. Da han med en ubeskrivelig Forfærdelse (P. 22) bemærkede, at han var ladet ganske ene, hedder det: «*Jeg længtes nu efter at faa en Ordre*» (P. 23). Dette er en meget perfid Paastand. Man vil netop af vor Helts Felttog se: at «det, der blir befalt, for det man Afsky faar» — samt at han var en altfor oplyst og selvstændig Mand til nogensinde at efterkomme en Ordre, naar han da ikke tilfældig havde Lyst dertil. Fristelsen hertil var tilmed kun ringe, thi, som det oplyses (P. 24): «*De fleste af de Ordre, som hin Nat gaves i Dannevirke, vare gale*», fordi de «*ingensteds mødte Sympathi eller bleve rigtigt forstaaede*». Vor Helt undgik dog ikke den gale Ordre, der lød saaledes: «*Fjenden vil angribe i Aften Kl. 10. Derfor er Hæren gaaet bort. De har Ordre til at blive her tilbage til Kl. 1. Dernæst skal De gaa bort ad følgende Vej: Først ad Kolonneveien mod N., til den standser. Saa ad Veien tilhøire. Saa 1. Vei til venstre, derpaa 2. Vei tilhøire og saa 1. Vei tilhøire . . .*» (P. 24).

I 3 Timer skulde vor Helt udholde et Angreb af hele den fjendtlige Hær. Situationen var alvorlig. «At spise Ærter nu, heelt ubelelygt var». — Han sammenkaldte derfor «*3 à 4 Soldater, forvovne Gutter*» (P. 26), og paalagde dem at gaa til Gottorp med Kogekjedlerne, der bemægtige sig 12 Vogne og kjøre dem til Als, hvad der var et Kunststykke, thi «*Veiene maatte ikke fyldes*

med slige Vogne» (P. 27). Denne Historie med de 12 Vogne skal vi tillade os at betegne som et usandfærdigt Opspind af Forf., beregnet paa at sætte vor Helt i et ufordelagtigt Lys, hvilket senere skal bevises. Efter saaledes at have skilt sig af med de Forvovne, indtog vor Helt med de mindre Forvovne en Kampstilling, og der skal vanskelig findes en Mand, som var mer bekvem «et Folk at føre an, en Hær at kommandere og den, som det sig bør, i Orden at rangere».

Det bebudede Angreb udeblev imidlertid, og ved Midnatstid se vi vor Helt ved en brændende Cigarstump undersøge sit Kort. Desværre havde hans Mod her, som saa ofte, spillet ham et Puds: han havde kun forsynet sig med Kort over det fjendtlige Land og det øvrige Europa — «saaledes ligger jo England, ret her, hvor jeg holder min Finger, løber jo Canallien, her ligger Bordeus og her Berlin» — han havde ikke tænkt at gaa paa Retirade.

Vi bede nu Læserne følge vor Helt gennem Mørket først et Stykke lige tilbage, saa tilhøre, derpaa tilvenstre, saa atter tilhøre og en Streg yderligere tilhøre, og vi staa overfor en umaadelig Mængde Vogne; Vogne, der trængte paa, og Vogne, der holdt sig tilbage, Vogne, der vilde frem, og Vogne, der vilde hjem; Vogne, der satte sig i Bevægelse, og Vogne, der standsede; Vogne, der vilde ned i Grøften, og Vogne, der vilde op af den; Vogne, der kørte ind i hinanden og dannede et Kaos; en uendelig, ustandselig Malstrøm af et Mylr og et Virvar af Vogne. Aldrig har der været bedre Lejlighed til at komme op at kjøre. 6. Kompagni, som her stødte til vor Helts, tog 12 af disse Vogne til at kjøre sine Tornystre — *«men det var noget, jeg ikke vilde efterligne»* (P. 30). Denne Bemærkning, som er undsluppen Forf.s uvillige Pen, godtgjør til Evidents, at vor Helt

ikke tidligere kan have taget de 12 Vogne — det stred mod hans Moral.

En ædel Handling har sin Løn ogsaa i dette Liv. Man erindre Sceneriet: en Vinternat. Luften er fuld af den langsomt faldende Sne, der fanges af Gjærder og Grøfter, den er mættet med Hallucinationer, som omtaaige Sindene — er det for dristigt at antage, at vor Helt, da han forsagede hine Vogne, ligesom den berømte Baron pludselig har hørt en Røst fra Himlen, der roste ham for hans Adfærd og raabte: «Fanden skal gale mig, min Dreng, det skal Du ikke have gjort for Ingenting!» thi hør nu, hvad der videre hændte ham.

Paa Grund af Fjendens Sendrægtighed til at følge, havde vor Helt ikke kunnet gjøre noget nævneværdigt Bytte, før han kom til Helligbæk. Her var det *«et forholdsvis ikke ringe Bytte . . . vi fik den Fornøielse at indkassere»* (P. 37). Dette bestod af 3 Heste, 5 Vogne og en Sæk med preussiske Sølvdalere. Den velgjørende Indflydelse af rede Penge er saa bekjendt, at den kan forbigaa; med Hestene skete derimod et Mirakel, som Forf. paa sin kjølige Maade omtaler saaledes: *«Først var der 3 Heste, hvoraf den ene i Resten af Felittoget trak Kompagniets Bagagekarrer . . . De 2 andre kom til at gaa for Kompagniets Krudtkarre; men hvorledes det gik til, at de paa Als præsenterede sig som et Par Kjøretøjer, kan jeg ikke sige. Nogle mene, at de ere bleve forbyttede under Transporten, hvad der kan bestyrkes derved, at enkelte have paastaaet, de bleve tagne brune, men kom til Als som sorte»* (P. 37). Der foreligger her en direkte Indgriben fra Himlens Side, som forvandlede de 2 Heste til Vogne og altsaa, i Forening med de 5 andre Kjøretøier, ydede vor Helt 7 Vogne som Erstatning for de 12, han mandig havde fortaget.

Dette kan synes at være noget Kniberi af Forsynet, men til dets Undskyldning tjener, at det dels godtgjorde de resterende i rede Penge, dels senere ydede ham andre Naturalier. Hr. Pseudo-Sørensens Forsøg paa at berøve vor Helt denne Anerkjendelse af Himlen ved at bortforklare det Mirakuløse falder her ynkeligt ud, saa vist som det er ligegyldigt, om Hestene vare brune eller sorte, naar de dog skulde forvandles til Vogne.

Belæsset med Bytte fortsætter nu vor Helt Tilbageveien. Underveis havde han vel ved Sankelmark i en kortvarig Nævekamp med Fjenden (P. 51) det tilsyneladende Uheld, at $1\frac{1}{2}$ Delinger af Kompagniet bleve afskaarne; men da et Kompagni har 4 Delinger, vil det ses, at vor Helt heller ikke ved denne Leilighed trak det korteste Straa.

Dog det største Mirakel stod tilbage. Han vedbliver Tilbage marchen mod Flensborg. Hans Modpart kan ikke gjøre sig Rede for, hvorfor han *«ikke standsede, uden i al Fald kun minutvis, paa Steder, der laa lidt sydligere»* (P. 54) end denne By. Sagen er simpelthen den, at vor Helt fulgte alle noble Planeters Skik: gik hurtigt, naar han nærmede sig et Værthus' Sol, og igjen langsommere mod Afeliet. Vi undre os tværtimod over, at han overhovedet standsede. Thi Flensborg er maaske under almindelige Forhold en kjedelig By, men det fremhæves udtrykkeligt (P. 55), at *«en Del Officerer . . . vare komne til Byen med Orlov fra Regimentet eller i Ærinde»* f. Ex. for at købe Handsker eller Pomade. Naar man betænker, hvilket Opsving i Selskabeligheden herved i Reglen fremkaldes i en lille Provindsby, synes den at kunne afgive et ret behageligt Opholdssted for midlertidig Tilreisende. Vor Helt siges at anstille disse Betragtninger i en Chausseegrøft udenfor Byen, der laa oplyst foran ham, *«de tændte Gasblus farvede Himlen. Der hvælvede sig ligesom en lyserød skinnende Kup-*

pel over den» (P. 54). Han ventede paa sit Regiment; men hvad der navnlig afholdt ham fra at rykke ind i Byen var den Omstændighed, at han savnede Kort og ikke havde «*Flensborgs topografiske Forhold i Hovedet*» (P. 55). Det er ufint af Forf., selv naar han taler om en Uven, at hentyde til, hvad han havde eller ikke havde i Hovedet ved denne Leilighed — men forøvrigt tilstaa vi, at vi ikke kjende vor Helt igjen. Han tør ikke uden Kort rykke ind i en aaben By: «Wo ist seiner forrige Corrasie, seiner alten herkulanischen Bra-vour?» Endelig indser han, at det er «*tosset at ligge i Mørke . . . istedetfor i Lys og Liv* (P. 55) og marcherer ind i Byen; men nu kom han for sent: «Læskedrikkene» vare slupne op og kun Sympathien var tilbage (P. 56). Ja, selv med denne Dessert synes det at være paa Hældningen; thi Forf. beretter, at vor Helt strax fik en Anmodning om, da man ikke ønskede hans Nærværelse i Byen, at forlade denne og gaa nordpaa til et Sted, hvor han kunde oppebie Regimentet. Forf. vil ligefrem give det Udseende af, at vor Helt blev sat ud af Kongens Foged paa Grund af sin Opførsel — og dog var denne jo langt at foretrække f. Ex. for Duc de Vendosmes, der «skjændte og brændte udi sit eget Land udi Retiraden.»

Vor Helt marcherede da med Kompagniet — Forf. siger selvfølgelig «*slentrede*» — N. ud af Flensborg. Men nu skal De blot høre, mine Herrer, hvad der skete! — Jeg hørte «*bag mig i Kolonnens Queue . . . Tum-mel og Raabet «Holdt». Jeg standsede for at se, hvad det var . . . og frem i Midten triner en Mand, i hvem jeg, som han kommer nærmere, ser en ung Sømand. Han kom med Bud til mig og skulde melde: «at der laa Skib for 1. Regiment»*» (P. 56). Man vil forstaa vor Helts Glæde: «Ey sødere Musik og

Klang han kunde høre — Jeg gjerne, sagde han, Dig følger, Skipper Børre!» Det Eneste, han ikke vilde, «*var at passere Flensborg igjen*» (P. 56) — og det kan ikke undre os.

Vi staa her overfor et virkeligt Mirakel: det var Forsynet, som likviderede den sidste Post. Selv hans Forfølger lader sig henrive til Yttringer som «*Det var en ny Vending*» (P. 56) «*et Skjæbnens Spil*» (P. 57) — og det var ikke det mindst Forbausende, at vor Helt saaledes skulde komme ombord paa et Dampskib, som Forsynet oprindeligt havde bestemt alene for Saarede og Ukampdygtige. Det lader sig kun forklare derved, at denne himmelske Magt i det Øjeblik, da Episoden med Vognene indtraf, har tilraabt Skibsføreren: «Lass man bleiben til weiter Ordre — wir haben uns bedacht» — *nu* vilde den have vor *Helt* ombord.

Saa underligt det lyder, have ildesindede Personer villet bebreide vor Helt, at han gik ombord, og — som det var at vente — tager Forf. ivrigt Parti for disse. Vi nedlægge herimod en harmfuld Protest. Der kan anføres mange Grunde for denne, af et ikke almindeligt Krigssnille udsprungne, Beslutning. Vi skulle blot eksempelvis nævne følgende:

1) Vor Helt havde nu engang begyndt Tilbagegangen, og han var ikke den Mand, der gjorde noget halvt.

2) Han havde Ordre til at oppebie sit Regiment N. for Flensborg.

3) Hans Ordre drog ham mod N., hans Mod drog ham mod S. — han maatte da naturligt bevæge sig efter Diagonalen i Kræfternes Parallelogram.

4) Han handlede ganske menneskeligt ved at sige: Armeen har ladet mig i Stikken — nu lader jeg den i Stikken.

5) Han lod sig lede af sin Aandsnærværelse ved ganske mekanisk at gaa ombord, ligesom hin berømte Baron «ganske mekanisk» kastede sig ned paa Bunden af Slæden, der blev forfulgt af Ulven, idet han raisonerede: nu tager den ikke Notits af min Ringhed, men kaster sig over Hesten.

6) Hans Beslutning var en Frugt af hans høie strategiske Begavelse: han udførte kun i det Smaa, hvad der burde være sket i det Store — havde det ikke været ønskeligt, om de Meza med hele Armeen var gaaet ombord paa Dampskibet «Ouse»? Vor Helt kunde kun redde den mindre Del, som var betroet ham, og det fremtræder allerede her som den største Feil i Felttoget, at man ikke stillede en større Troppemagt under hans Befaling.

Og nu, gode Hr. Pseudo-Sørensen, skulle vi tale et Ord med Dem. De anfører i den kjærlige Hensigt, at gjøre vor Helt latterlig, to rentud komiske Grunde for hans Handlemaade, nemlig:

1) Skibsføreren erklærede det for umuligt igjen at udlade vor Helt. Nonsens -- kunde han ikke komme ud af Skibet igjen, maatte vi jo her tage Afsked med ham, og hvad blev der saa af hans Felttog i Jylland, den «Brabrands Beleyring» og de andre berømmelige Bedrifter, vi senere skulle have den Ære at dvæle ved.

2) Vor Helt mente, at han *«burde ikke forlade Skibet . . . der var nemlig en meget stor og kostbar Last ombord, og man kunde aldrig vide, hvad der kunde hændes Skibet . . . det skulde først ud af Isen og dets Skjæbne senere var ikke sikker, da Farten gennem Fjorden om Natten var vanskelig»* (P. 57). Hertil skal bemærkes, at man dog før har set et Skib klare sig i saadanne Situationer uden at være overfyldt med Passagerer, og selv en Stranding er ikke

altid forbunden med større Tal af Menneskeliv, naar der ingen Passagerer er ombord, end naar der er mange.

Nei, min Bedste, de savner Forudsætningerne for at kunne begribe, at det kun var et Udslag af vor Helts høie Krigskunst. Deres Paastand (P. 57), at han ikke var «*fornøiet over denne uventede Afslutning paa en bevæget Dag,*» maa afvises som ubeføiet. Vi forlade vor Helt med et tilfreds Smil om Læben i den lune Kahyt, hvor han endelig har faaet fat i et Kort og ser, «*hvilken Veistrækning, der var at tilbagelægge til lands for at naa Als*» (P. 58). Vi antage, at han i Aanden har hørt sin berømte Kollegas Ord:

Tænk kun, hvor langt der er fra Hadersleb til Kiel,
Jeg spaar den Reyse fast til Paaske vare vil — —

Den anden cimbriske Krig

Skal jeg springe hjem efter Mons
Vingaards Bog,
hvorefter Herren pleyer at rangere
sine Tropper —

Desværre kunne vi kun skjænke de Perioder af vor Helts Krigerliv, i hvilke en selvstændig Stilling tillod hans fremragende Geni fuldt at aabenbare sig, en udførligere Omtale; men det er da ogsaa her, at Forf.'s skamløse Spydigheder blive særlig stødende.

Vi forbigaa derfor hans stille Liv i Greisdalen ved Veile, der ikke tilfredsstillede ham; dertil havde han for meget tilfælles med Kong Pyrrhus, som ikke ret kunde more sig med sine Venner, forinden han havde under-
tvunget Italien, Sicilien og Carthago. Vi forbigaa ligeledes hans Skjærmydsler i Begyndelsen af Marts med Østerrigerne og Oberstlt. Beck, da det, efter at vi have

berettet om hans Tog til Als, ikke kan være os magtpaaliggende at fremdrage yderligere Beviser paa hans Mod og Aandsnærværelse. Det skal dog bemærkes, at Beck ret var en Mand efter Forf.'s Hjerte. Da vor Helt vil angribe Fjenden ved Veile, forpurrer Beck det ved at afbryde alle Broer over Greis Aa; da han taalmodig har ladet sig omringe af Fjenden, beordrer Beck ham frem for at prøve det engang endnu; da han i 3 Dage har ført et nomadisk Vandreliv som Bagdækning for Rytteriet og endelig føler Trang til igjen at sætte sig ned som et kristent Menneske, nægter Beck ham først Kvarter og anviser ham tilsidst en mindre Leilighed i Skanderborg bestaaende af et Køkken og et Spisekammer uden andre Udenomsbekvemmeligheder end Østerrigere. Han lærte aldrig rigtigt at tage sig iagt for Beck og kunde ikke ret udfolde sig, saalænge denne befandt sig S. for Limfjorden. Vi paastaa vel ikke, at dette var afgjørende for Krigsbestyrelsens Beslutning, at henlægge Beck og Resten af den nørrejydske Division til Mors, men vi tvivle ikke om, at det har været en medvirkende Aarsag dertil.

Alle kjende den gribende Historie om, hvorlunde Josefs Brødre forlode ham i en Grav i den øde Ørken ved Dothan. Den 12. Marts skulde vor Helt ogsaa opleve denne Skjæbne, og den skulde som for Josef blive Begyndelsen til hans Storhed. Tidligt om Morgenen førte hans Brødre ham Nord paa ad ubefærdede Stier til et øde Sted ved Navn Tulstrup. Her nedenfor Bakkerne skulde han forlades, opfyldt, som han var, af en blid Melankoli over saa ofte at være omringet af Fjenden. End ikke i dette Øieblik undser Forf. sig ved at spotte ham, idet han lader en Adjutant tilraabe ham: «*De lykkelige Menneske, hvem der nu var i Deres Sted!*» (P. 78). Saa trak Divisionen sig bort til Mors, og Forf. afslutter

Skildringen af den store Forsvindingsscene med de hovedende Ord: «*Omsider var Pladsen tom, ikke et Menneske var tilbage.*» (P. 80.) Det var en Gjentagelse af Scenen fra Dannevirke: *der* lod Armeen vor Helt ene tilbage uden Kort med den Opgave at afslaa de preussisk-østerrigske Hæres Angreb, *her* lades han ene uden Kort med den Opgave at forsvare Jylland. Muttersene — hvormegen Vemod ligger ikke i dette Ord! Dog, nu var han *selvstændig*; kun havde man gydt den bittere Draabe i Bægeret, at han skulde melde sig til Ritmester Castenschjold etsteds paa Østkysten for at træde under hans Befaling.

Vor Helt samlede nu Kompagniet og marcherede ud ad en Landevei uden Kort — kun vidste han, at han paa alle Sider var omgivet af Danmark. «Det er kun en maadelig General,» bemærker Baronen, «som udelukkende vil forlade sig paa sit Mod og sin Aandsnærværelse og ikke bryder sig om at forsyne sig med de Redskaber, der garantere et heldigt Udfald af Ens Foretagender.» Det gjaldt først ved et dristigt Koup at sætte sig i Besiddelse af et Kort. Det lykkedes da vor Helt at omringe Skolen i Laasby og efter en haardnakket Modstand af Skolebørnene — der selvfølgelig ikke omtales af Forf., hvem det overhovedet er om at gjøre at tie alle vor Helts egentlige Krigsbedrifter ihjel — bemægtigede han sig «*et Kort over Danmark, der hang i Skolestuen som Undervisningsapparat*» (P. 81). «*Det veiledede mig dog altid med Hensyn til Byernes gjensidige Stilling til hinanden,*» bemærker Hr. Pseudo-Sørensen spydigt. Det forekommer os uforsigtigt af en Mand, der næppe kan bestaa en Examen om sit eget Navn, her at skose vor Helts geografiske Kundskaber, dem han dog havde godtgjort ved uden Vanskelighed at finde Vei fra Flensborg til Als. «*Der har næppe*

nogensinde været udkastet militaire Operationer efter et lignende Kort» (P. 81), vedbliver Biografen. Meget rigtigt, min Herre, og De vil deri finde en af Grundene til, at vor Helts senere Operationer bleve saa storslaaede; de vilde næppe med et saa grovt Instrument kunne udarbejdes finere, det er, som naar man nødes til at skrive et Mesterværk med en Tændstik.

Vor Helt havde imidlertid rekvireret Vogne og kjørte nu «*i taktisk Orden*» mod den Prik, der paa Kortet betød Aarhus. Ved Brabrand modtog han ved en Dragon hvad man i det militaire Billedsprog kalder en Ordre fra Castenschjold om over Hasle at støde til ham i Spørring. Men vor Helt var paa sin Post mod alle Ordre —

Han vendte sig og efter Landsmænds Skikke
Ham svarte høfligen: det gjør jeg ikke.

Thi han «*havde i Øieblikket ikke Lyst dertil*» (P. 82). Vor Helt kjører videre mod Aarhus, men advares underveis af en Mand om, at Fjenden stod umiddelbart S. for Byen — Forf. bliver herover saa fortrædelig, at han kalder Manden «*det forrykte Menneske*» (P. 82). Advarslen fremkaldte imidlertid, som det var at vente, hos vor Helt netop «*Lyst til under de Forhold at marchere gennem Byen*» (P. 82). Vi kjende hans Svaghed for store aabne Byer; her laa nu atter et saadant Trækplaster med «*en lyserød skinnende Kuppel*» og bugnede af alleslags Hemmeligheder — hvilke Forraad af forskjellig Art indeslutter ikke en saadan By? Og vor Helt savnede jo endnu en Passer —

Efter «*moden Overveielse*» fandt han dog at maatte opgive Planen, og kort efter se vi de to store Feltherrer — *vor Helt og Castenschjold* — samlede til et Krigsraad i Spørring. Denne Scene, som viser vor Helts eminente Overlegenhed over Ritmester Castenschjold,

er selvfølgelig ikke kommen til sin Ret hos Forf. Castenschjold er en gammeldags Mand; Tiden er løben fra ham med alle disse Opfindelser af Alexander Magnus, Cæsar og Napoleon; han kan med v. Thyboe sige: jeg har, ma foi, aldrig lært den Kunst at fægte, det er puur Naturalier! Overfor ham staar vor Helt paa Krigsvidenskabens Tinde —

Jeg læser med Jens Bloch nu en, nu anden Bog,
Som viser store Mænds Bedrifter, Deres Tog.

Han minder Castenschjold om de Bedrifter, som tidligere ere udførte i Jylland (P. 83):

. . . jeg har ej Bogen her,
Jeg ellers skulde vise, hvad derom skreven er.

Tilslidst erklærer Castenschjold sig overvunden: «Jeg seer nok, Søren, Du vedst at indrette en Slagtordning.» Efter at saaledes det offensive Princip i Krigsførelsen er besluttet, kan Hæren rolig trække sig tilbage, dog ikke for i Stilhed at foragte Fjenden, men for hemmelig at ruste og organisere sig. Castenschjold foreslaar at gaa til Randers, men vor Helt, der har faaet Afsmag for at blive omringet, beviser ham ved Kortet, at Hobro ligger nordligere, og saa gaa de tilbage til denne By.

Faa Dage efter begyndte da det store Felttog — glørværdig Ihukommelse — hvis egentlige Plan (for at bruge Baronens Ord) var at se at faa gjenoprettet de danske Vaabens Ære, der havde lidt et Knæk under de Mezas Kampagne ved Dannevirke. Vor Helt var ikke ledig i Hobro — «Armeen havde han i Orden sat med Flid, som det var brugeligt i Alexanders Tid.» Han raadede vel kun over c: 150 Mand krigsvante Tropper foruden nogle Ryttere; det syntes lidet overfor hele den

østerrigske Armee — der maatte komme flere Dusin Fjender paa hver Kubiktomme af Forsvarerne —

Den største Aarsag, som os kunde gjøre bange,
Er at vi ere faa, i den Sted de er mange —

Enhver vil forstaa, hvormeget der maatte bero paa Feltherren: skulde han vinde Overhaand, maatte han handle efter «*ret storslaaede Dispositioner*» (P. 90), han maatte erstatte ved Krigskunst, hvad der fattedes ham af Krigere. Han kunde vel ikke efterligne Alexanders store Falanx paa 16,000 Mand med 16 Geleders Dybde --

Man kun Gelederne kan gjøre 1 Mand høj,
3 Mand i højre og 3 i venstre Fløy —

Derimod behøvede han hverken at give ham eller Napoleon noget efter, hvad Operationernes Anlæg angaar. Hr. Pseudo-Sørensens Vittigheder ere i det Følgende navnlig baserede paa det formentlige Misforhold mellem den ringe Styrke og de storartede Operationer; men hertil skal bemærkes:

1) at Ingen kan lægge en Alen til sin Væxt, endog han bekymrer sig derfor, hvorimod en lille Mand meget vel kan opføre sig saaledes, at han i Sandhed bliver stor — samt

2) at et Stueuhr behøver samme udviklede Maskineri som et Taarnuhr for at gjøre Nytte og navnlig for at slaa, og vi driste os til at paastaa, at Fjenden har følt sig slaaet af vor Helts overlegne Kombinationer, om han end ikke er kommen til Skade derved.

Vor Helt maatte naturlig nære det Ønske at dække Jylland fra Kattegat til Vesterhavet; naar han dog indskrænkede sine Operationer til det østlige Jylland, hidrørte dette fra, at Krig overhovedet kun var mulig i

Egne, hvor Jordens Frugtbarhed, Befolkningens Tæthed, Udvikling af Handel og Industri samt af Heste- og Kvægavl sikrede hans Hær de nødvendige materielle Hjælpemidler. I Organisationen blev nu Delingen den strategiske Enhed og Roden den taktiske. Delingerne udstyredes som Armeer for at blive i Stand til «*at føre deres eget Liv milevidt fra hinanden*» (P. 85); de forsynedes, siger Forf., med «*eget Regnskabs- og Forpleiningsvæsen*» (P. 85) — altsaa med Proviantkolonner, Magasiner og Kvægparke — men dette er som sædvanlig kun den halve Sandhed: de maatte tillige forsynes med Ambulancer og Lazarether, med Ammunitionskolonner og Hestedepoter, med Parke, Post- og Telegrafvæsen; thi en Armee medfører stedse et omfangsrigt Materiel og betydelige Transportmidler, Vogne og Lastdyr. Alt dette krævede et stort Forvaltningspersonale, der maatte tages fra Tropperne, saa Armeerne vel ere sunkne ned til ca. 20—30 Mand hver, men disse besad da ogsaa alle Udenomsbekvemmeligheder for at føre deres eget Liv. Rytterdivisionerne bleve tagne tilbage bag Fodfolket for at forebygge overilede Bevægelser af hint Vaaben.

Den 16. Marts tog den strategiske Opmarche sin Begyndelse og maatte gennemføres uden Jernbaner. 1. Armee (Forf. betegner haardnakket Armeerne som Delinger for at lægge et spotsk Eftertryk paa deres numeriske Skavank; men det gaar med det Ord: Deling ligesom i det abyssiniske Sprog med det Ord: Tahunki — Tahunki langt betyder et Bord, Tahunki en Terz højere betyder et Bjerg) — den 1. Armee altsaa dirigeredes mod Viborg, 2. marcherede mod S. V., 3. og 4. Armee under vor Helts umiddelbare Befaling mod Randers, hvorfra han med 4. Armee rykkede frem og uden Sværdslag underkastede sig Aarhus. Det kunde

undre, at vor Helt sendte en Armees mod Viborg; men det maa erindres, *at* det ikke er let at vurdere den Betydning, Fjenden tillægger de forskellige Objekter, *at* det var nødvendigt at danne en defensiv Flanke mod Oberstlt. Beck og endelig, *at* Armeerne maatte skaffes tilstrækkelig Plads, saa de ikke hindrede hinandens Bevægelser. Den første Opgave blev «*at opnaa Følen med Fjenden*» (P. 86).

— Vi maa se til, at vi først rette Kundskab faar,
Om Tyrken kommen er, hvorvidt og hvor han staar —

Allerede den 18. vare Operationerne saavidt fremskredne, at Hr. Pseudo-Sørensen maa tilstaa: «*der foretoges nogle Afløsninger og kom Appel i det Hele*» (P. 86) — Schwager, warumb lacht er? Men han fortsætter: «*Der tilbød sig en Leilighed til at lade Fjenden mærke vor Nærværelse*» — Je vous vois venir, coquin! De mener sagtens, at en Loppe finder let sin Elefant, medens det er vanskeligere for denne at opdage Kontraparten. Som om Fremrykning af 4 Armeer i Jylland ikke skulde bemærkes af Fjenden paa en Tid, hvor hans Interesse for militaire Ting ikke var ringe, da dog Keiser Wilhelms 3 Armeer vakte Opsigt i hele Europa. Og De fremturer i Deres Slethed ved at give det Udseende af, at Hæren lod sin første Bedrift udføre ved en civil Mand, saa at sige pr. Bybud; De skriver: «*Der kom en Mand til mig fra Skanderborg, som meldte . . . at Fjendens Magasin og undertiden noget mere om Natten henlaa ubevogtet i Byen . . . Jeg medgav Manden nogle Ledsagere, der skulde hjælpe ham til at tage i Byen, hvad der fandtes af Østerrigere og Østerrigsk*» (P. 86). Det vilde klæde Dem at tale «med lidt mere Besked» om vor Helt, naar De ikke fatter den politiske Nødvendighed for i en Krig at

slutte Koalitioner og lade den militaire og diplomatiske Aktion gaa Haand i Haand.

Opmarchen var endt. Vor Helt — «han intet heller saa end snart at holde Slag og uden Ophold fort marchere Nat og Dag,» han hørte allerede i Aanden Fjenden stønne paa sin Tyrkisk: «Ach, la, la, la» . . . «*men saa afbrødes pludselig om Aftenen det paany begyndte Krigsliv*» (P. 86). Castenschjold trak Armeen tilbage til Hobro igjen. «*Det var i en ganske overordentlig Grad, at dette Tilbagetog virkede nedslaaende paa Aarhusianerne*» (P. 87). Vor Helt saa Grupper af Borgere, hvis «*tause Holdning og Miner*» bebreidede ham, at han var saa ugudeligt at forlade dem. «*Der blev ogsaa skrevet en Del i Aviserne om dette for de Fleste uforstaaelige Tilbagetog, der endnu dadles i historiske Bøger*» (P. 87). Vi standse her for at bemærke, at Forf. sjældent nævner, at vor Helt er omtalt i historiske Bøger; han gjør det kun, naar han kan tilføie, at det er sket paa en dadlende Maade. Og dog er det ubestrideligt, at vor Helt ikke blot har det Held at være rosende omtalt i alle de krigshistoriske Værker, som skrives af Landets eneste Krigshistoriker, men endogsaa det Held at være denne Krigshistoriker selv. Hvorledes — høre vi Læserne mismodigt udbryde — Kapt. Sørensen, som vi kunde have saamegen Glæde af som Feltherre — er han nu bleven Krigshistoriker? Desværre, ja — skjøndt hans Modpart benægter det og i den Bog, han foregiver at være skreven af vor Helt, paa enhver Side tilraaber os: Jeg sværger Dem, han er *ikke* Krigshistoriker; han siger det nok selv, men, som De ser, mener han det ikke saa slemt --

Men — «at komme til min Apropos igjen» — Retraiten mindede om Napoleons Tilbagetog gjennem Rus-

land. «*Vi drog nu paa og ad alle Veie tilbage til Hobro*» — alle jyske Landeveie vare bedækkede med tunge, endeløse Kolonner. «*Paa Veien over Borum og Haldum var Tilbagetoget besværligst*»; thi der trillede Bybudet af med Magasinet. Det viser sig nu, «at Krigen er en Profession, som man kan leve vel og reputeerlig af»; thi Forf. bemærker, at Magasinet blev indmeldt som Krigsbytte, og vor Helt modtog en ikke uanselig Sum som sin Andel af Byttet. Det lykkes ham dog ikke herved at kaste nogen Skygge paa vor Helt, da han strax efter maa indrømme, at han «ikke er den Mand, der tjener Folk for Interesse»; thi se, Alt, hvad han senere fik Leilighed til at tage «*f. Ex. en Gang 70 Stude,*» gav han tilbage, og «*dermed var den Sag færdig*» (P. 88). Han fremstilles her næsten som for ærlig for Faget. Men hvorfor skulle vi saaledes tilfældigen og i Parenthes gjøres bekendte med hans Bedrifter? Her høre vi, at han har taget 70 Stude og givet dem tilbage, at han «ret som en Løve, der har Kræfter uden Lige, anfalder Bondens Hjord, nu tager Ko, nu Kvige,» siden ses, at han tager Horsens og giver den tilbage, men han kan jo have givet meget Andet tilbage — det glæder os altid at fremlægge hans ærlige Hjerte for Læserne, de ville sikkert tiltrods for Forf. udbryde: Fanden fare i Gert Westfaler, han er dog bedre Mand, end vi holdt ham for!

Det viste sig, at Grunden til Tilbagetoget var den, at 1. Armee under sin Marche mod Viborg var stødt paa et overlegent fjendtligt Telegram, som rykkede frem fra denne By; det var udrustet af den øverste Myndighed i Byen, omgik Armeens Fløie og udbredte Panik i det store Hovedkvarter ved Melding om, «*at Fjenden var i Marche mod Hobro Vest fra*» (P. 87). For at forebygge slige Overrumplinger i Fremtiden, gav vor

Helt nu Opstillingen en større Dybde, saa der om fornødent kunde udskilles Reserver til Dækning af den aabne Flanke mod fjendtlige Foretagender af lignende Art fra Viborg. Han tog herved tillige Hensyn til et eiendommeligt Træk, han havde bemærket i Fjendens Krigsførelse. Fjenden strakte sig nemlig fra tæt S. for Aarhus helt ned i Slesvig. For ikke at komme tilkort overfor denne overvældende Dybde, burde vor Helt egentlig have sin Queue ved Skagen; han lagde den nu en Dagmarche tilbage, hvad der allerede maatte genere Fjenden kjendeligt. Tropperne bleve da opstillede i 2 Linier — «1. Linie maatte operere saa spredt som muligt» (P. 88): her anbragte han Soldaterne ligesom Münchhausens Ænder med saa stort Mellemrum, at Fjenden ikke kunde haabe at træffe mere end en enkelt i samme Skud, hvad deres begrændsede Antal lettede; 2. Linie maatte «være organiseret som Streifkorps til at gaa samlet frem, enten det nu var til Understøttelse, Hjælp eller Optagelse» (P. 88); her anbragte han Rytteriet, som er bedst egnet til at optræde bag Hærens Front. Da den 1. Linie nu ikke blot kunde faa Hjælp, naar den trængte dertil, men endogsaa Understøttelse, naar det gjordes nødvendigt, kjendte dens Tillidsfuldhed ingen Grændser.

Vor Helt begyndte nu det berømmeligste Felttog, som nogensinde er ført i Jylland, thi Alt, hvad hidtil er berettet, er «endnu Intet mod den Brabrandts Beleyring at regne». Hans strategiske Stilling var vanskelig: i den saarbare høire Flanke det fjendtlige Viborg, der støttede sig til Oberstlt. Beck og strakte sine Telegraftraade truende ud mod hans Forbindelser; i Fronten hele den østerrigske Armee. Idet han efterlod Tropper mod den første Fjende, rykkede han med de resterende 2½ Armeer til Randers og derfra til Framlev og Aarhus.

At trænge dybere ind i det fjendtlige Gebet uden at forstærke sig fortifikatorisk, vilde være Vanvid. Kaster man et Blik paa Kortet, vil det ses, at 2 Hovedveie — over Framlev og over Viby-Aarhus — førte ind paa det bagved værende Rytteri. Det var Fjendens naturlige Operationslinier, og midt imellem disse, saa at sig flankerende dem begge, ligger Brabrand Sø. Intet Punkt kunde egne sig bedre til Befæstning. Den spærrede desuden Adgangen til den strategisk og politisk vigtige Stad Aarhus, Midtpunktet for det aandelige Liv i Provindsen, Knudepunktet for flere Veie — hvoraf en opererende Armee aldrig kan faa for mange —, Oplagsplads for Beholdninger af forskjellig Art, bl. a. af den for Hæren uundværlige Sympathi, som det skal sees en kort Tid Kongens Residents og endelig i enhver Henseende Hovednøglen til Rytteriet. Befæstninger ere i Almindelighed kostbare, og deres Anlæg kræver lang Tid; men her kom i en sjælden Grad Naturen tilhjælp. Thi Søen var i sig selv stormfri; en Beskydning af den med Felt-skyts vilde næppe føre til noget Resultat, medens paa den anden Side Fjenden savnede de nødvendige Jernbaner til at føre en større Beleiringspark frem. Og selv om dette skulde lykkes, var det ingenlunde sagt, at et Bombardement vilde føre til Maalet; heller ikke var Fæstningen let at udhungere, thi vel havde den talrige Indvaanere, men disse vare saaledes stillede, at de vanskelig ad denne Vei kunde tvinges til Overgivelse. Til alle disse defensive Fortrin kom den udmærkede offensive Egenskab, at Forsvarshæren ikke let bragtes i den Fristelse — for hvilken Bazaine bukkede under — at kaste sine Tropper ind i Fæstningen. Med hurtigt militært Blik opfattede vor Helt alle disse Fordele og stod allerede den 21. i den befæstede Stilling, idet han, ledet af sin offensive Drift, ikke opstillede sine Tropper

i selve Fæstningen, men paa Fløiene af den ved Framlev og Viby — «han skikkede sit Folk og Hær i to Geledder, den venstre Fløy han selv, den høyre førte Peder.»

Vor Helt har senere vist sig som en Modstander af Kjøbenhavns Befæstning — hidrører dette fra, at hans militaire Blik er sløvet i Aarenes Løb? Ingenlunde. Det kan maaske siges, at han som Skribent, ligesom Maanen, var størst, da han begyndte sin Bane, men som Strateg har han alle Dage været lige stor. Det kommer simpelthen af, at han ikke kan faa den Brabrands Fæstning ud af Hovedet, han anlægger stedse den Brabränder Maalestok paa Kjøbenhavn. — Forf. bestræber sig nu for at nedsætte Værdien af denne Fæstning og vor Helts Bedrifter i den og lader, som det er ham ubekjendt, at vor Helt endnu «ude i hele Jylland hedder den Brabrandske Søren». Han skumler her paa en fuldkommen feminin Maade. Naar en Dame siger om en anden: «Hun er saa god,» saa véd Enhver, at det betyder: «Hun er styg, dum og halter.» Og naar Hr. Pseudo-Sørensen siger: «*der var nogen Hold i denne Stilling*» (P. 90), er det hans Mening, at den havde alle mulige Mangler. Vi se imidlertid, at vor Helt, saasnart han havde besat Fæstningen, «*havde den Fornøielse at finde Østerrigerne usikre og ængstelige paa alle Punkter. De spærrede Veiene ved Telegraftraade, trak sig sammen om Natten og barrikaderede sig*» (P. 90). Og dette var ganske naturligt: de stode overfor en stor og kamplysten Hær i en uindtagelig Fæstning. Derfor krøb de sammen som Faar i Tordenveir og benyttede de latterligste Dækningsmidler; thi det kan muligen give nogen Tryghed at være adskilt fra sin Fjende ved en 15 Mile lang Telegraftraad (skjøndt vor Helt havde erfaret, at det ikke er ganske betryggende), men at søge Dækning ved at

trække en Telegraftraad eller Seilgarnssnor mellem sig og Fjenden, er et Middel, man ikke griber til uden i yderste Nød. Dette vil Hr. Pseudo-Sørensen ikke indrømme. Grunden dertil var efter hans Mening den, at «*det var tydeligt at se, at de ikke vidste, hvad det var for en Fjende — o: for en ynkelig Fjende — de havde for sig*» (P. 90). — Drollen splide Herren, hvor artig han er! Men hvorledes vil De da behage at forklare følgende Fænomen: «*Efter at Styrken fra Framlev, eller en Del af den, havde været i Skanderborg om Natten og en Tid holdt Nybro besat, trak de (Østerrigerne) sig ogsaa om Dagen tilbage. Den 23. vare de helt borte, og vi fik at vide, at de drog mod Syd*» (P. 90). Efter at altsaa vor Helt først har iagttaget dem fra Fæstningen og dernæst besat en Bro og set paa dem derfra, bringes de i en saa yderlig Vaande, slappes deres Moral saa ganske, at det udarter til en vild Flugt. Det synes at være Hypnotisme og gaar dog ganske naturligt til; thi det gjælder i Krigen at opdage Fjendens svage Side og indrette sin Taktik derefter, men dette er Geniets Sag. Nogle vilde Folkeslag ere saaledes bange for Heste, andre løbe for Dampskibe, atter andre strække kun Gevær for en Solformørkelse. Østerrigerne havde nu den Svaghed, at de ikke kunde udholde vor Helts *Blik*.

Saasnart Fjenden er borte, griber vor Helt Offensiven. «*Dette havde til Følge, at jeg strax samme Dag iværksatte en Forfølgning. Alle de Afdelinger, jeg raadede over, sattes i Bevægelse mod Syd ad alle Veie efter ret storlaaede Dispositioner, som udførtes med Punktlighed*» (P. 90). Man skimter her igjen Spotten over den ringe Styrke, medens Sandheden er, at vor Helt forfulgte med 2 Armeer, den ene paa Gl. Horsens Landevej, den anden paa den vestre Vei.

Naar Forfølgningen maatte indstilles, forinden Wien var naaet, saa skyldtes dette udelukkende en overordentlig og ærgerlig Begivenhed: «*Lidt sydligere mødte vi — Preusserne. Det var første Gang Preusserne viste sig paa den jydske Krigsskueplads*» (P. 91). Det er eiendommeligt for alle store Feltherrer, at de paa deres Seirsløb gennem Verden ofte støde paa kjæmpemæssige og bjerghøie Forhindringer: da Alexander havde slaat Darius og undertvunget Persien, reiste Inderne et Boiværk mod ham; mod Napoleon sluttedes den ene Koalition efter den anden; vor Helt har næppe slaat en europæisk Stormagt, før en anden rykker i Marken mod ham — vi se i denne Lighed et uomstødeligt Bevis paa hans høie Kald. Hvad skulde vor Helt gjøre? Mange ville maaske mene, at, da han var i Nærheden af Skanderborg, kunde han have ladet den der boende civile Mand, der tidligere havde været ham følgagtig, tage en Trillebør og en Skovl og skaffet Preusserne tilside — men det vilde næppe have sømnet sig for en Helt. Han valgte at trække sig tilbage paa Fæstningen, og denne Tilbagegang, der som ethvert Skridt af vor Helt var Resultatet af den nøiagtigste og koldblodigste Beregning, fremstilles nu af Forf. som en Flugt. «*Allerførst maatte vi nu skyndsomt se at komme tilbage til vore Opstillinger paa begge Sider af Brabrand Sø; men dernæst gjorde jeg Styrken mindre baade ved Viby—Aarhus og Framlev*» (P. 91). Tyder det paa Frygt, at han gjør Styrken mindre og her som tidligere sender de Forvovne tilbage? Tværtimod. Man har bebreidet Jacob v. Thyboe, at «*Herren støder for haardt, saasom Herren kjender ikke sin Styrke*» — denne Bebreidelse kan ikke ramme vor Helt: han kjendte sin Styrke og stødte netop derfor ikke, men svækkede den.

Ogsaa nu viser Fæstningen sig sin Opgave voxen. Næppe have Preusserne faaet Øje paa den, som den laa i det Fjerne, og blinkede truende i Sollyset, før de standsede deres Fremrykning og ikke engang turde komme den saa nær som Østerrigerne. Vor Helt begyndte nu at iagttage dem fra Fæstningen. I 5 Dage udholdt de hans Blik; men allerede den 4. Dag — den 27. Marts — begyndte de at befinde sig ilde. Det var i det Hele en mærkelig Dag, som endnu staar levende for vor Helt (P. 92). Luften var fuld af Uro og Varsler om noget Overordentligt. Det var en saadan Dag, hvormod Dorthe Stadsmø siger:

Man hørte Knarken nu i Bænken, nu i Senge,
og vilde Ærterne sig samme Dag ey mange —

«*Der var*» — skriver Forf. — «*den Dag meget Liv i Stillingen ved Braband Sø*» (P. 92). Fjenden befandt sig som sagt ikke vel, og vor Helt lod derfor som en omhyggelig Læge hans Flanke undersøge, medens han selv tog ind til Aarhus for at besørge et nødvendigt Ærinde, at han kunde være forberedt paa Alt. *Saa kom det*. Kongen løb ind i Havnen for at holde Visits over Hæren. Saasomt vor Helt rakte ham Styrkelisten, spurgte han efter sin Vogn. Han lod sig dog bevæge til at afholde Revue over den Del af Hæren — Forf. kalder den «*en lille Klat*» — nemlig 2. Armeekorps — Forf. siger selvfølgelig *Sektioner* — der befandt sig i Byen. Men det beroligede ham ikke; han var jo ikke vant til at se paa Hæren med vor Helts og hans Fjenders Øine, der som Skjønhedsspeile gjorde Gelederne længere og Kolonnerne dybere; han ønskede end ikke at inspicere Fæstningen. skjøndt «det er en Hoved-Forseelse at gaa forbi Fæstninger» — han ønskede kun sin Vogn. Det synes virkelig som Forf. her

feirer en lille Triumf over vor Helt, og han kunde ladet sig nøie dermed; men han fortsætter sin Ondskab ved at berette følgende lille Episode. Ligesom Vorherre spurgte: Adam, hvor er Du? saaledes spørger Krigsministeren: «*Men hvor er dog Hegermann-Lindencrone?*» Og Adam tav og skjulte sig bag Træerne, og vor Helt maatte svare for Hegermann: «*Paa Mors*». Da slog Krigsministeren Hænderne sammen og udbrød de Ord: «*Er det ikke forskrækkeligt*» — hvilket Forf. vil have opfattet saaledes: Er det ikke forskrækkeligt, at Kapt. Sørensen nu igjen har ladet Hæren i Stikken! Vi tillade os imidlertid at tillægge Hs. Excellences Ord følgende Mening: Er det ikke forskrækkeligt, at Hegermann nu ligesom de Meza er draget til en afsides Ø for at vise sin Manddom? Hvad kommer os de Bedrifter ved, som Folk gjør Fanden i Vold hen i Armenien, nei *her* staar en Mand, som gjør dem saa ærlige og trofaste som Nogen udi Jylland — lad os blive her! Men Hs. Majestæt ønskede bestandig kun sin Vogn.

Kunde noget opildne Troppernes Mod mere end Kongens Besøg, var det den Efterretning, at Fjenden igjen var gaaet sin Vei uden lovlig Opsigelse. Vor Helt griber uden ængstelig Nølen Offensiven. Jeg lod «*en stor Bevægelse foretage mod Syd omtrent som den den 23*» (P. 94). — «*Og denne Tour blev meget fornøjelig,*» bemærker Forf. spydigt. Idet han dernæst giver en drastisk Beskrivelse af Fægtningen, hvorved han omhyggelig holder os for Øie, at der ingen Fjende var, er det, som man hører ham tilraabe Læseren: tag hvad Du vil, eller tag slet Ingenting, gjør Reklame for det, og Du skal se, hvor det gaar i Folk. — — Min Herre, tør vi anbefale Dem et mere reserveret Sprog, naar De taler om vor Helt; det forbauser os, at

De lægger et saadant Eftertryk paa den Tilfældighed, at Fjenden manglede ved hin Fægtning. Thi dels véd De, at vor Helt «haver, ma foi, aldrig spurgt efter Tallet,» dels er det netop Krigskunstens Opgave at tilveiebringe Overlegenhed over Fjenden, og navnlig var vor Helts Styrke — vi tilstaa det med Smerte — i numerisk Henseende saa svag, at han ikke kunde tillade sig at se bort fra hin Regel. Men netop denne Dag var han saa overlegen, som han overhovedet kunde blive, det havde været en Kapitalfejl at forsømme Momentet; om vi havde været hans Stabschef, kunde vi kun have givet ham det Raad: «Monsieur, smæk nu til!»

Og det gjorde han. Han forfulgte Preusserne med en Armee ad Gl. Horsens Landevej, og Forf. skriver: «*Da jeg af Utaalmodighed efter at komme dem i Hælene ikke kunde oppebie det Rytteri, som var beordret ned til mig, fandt jeg paa i Landsbyerne, jeg passerede, at forlange nogle raske unge Knægte tilhest*» (P. 94). Det er Feltherren, som under sin Fremrykning skaber nye Armeer, han tramper dem op af Jorden, Gambetta er en ren Sinke imod ham, de blive talrigere end Sandet i Arabiens Ørken; thi hør: «*der kom flere og flere, tilsidst en hel Flok*» (P. 94). Han sætter dem strax i Aktivitet: *jeg brugte dem som Bud til de mange Afdelinger paa Skanderborgchausseen, i Hadsherred og bagud . . . og . . . da jeg red ind i Horsens, var jeg ledsaget af en lille Trup bondeklædte Ryttere.*» — Forf. sporer Læserens Fantasi midt ind imellem vor Helts Bedrifter, saa slipper han pludselig Tøilerne og lader den galopere videre i Baronens Stil: «Man havde ikke holdt det for nødigt at følge efter, jeg var jo kapabel at tage Fæstningen ind alene. Ophidset af en Kamp, hvori ikke gaves Pardon, red jeg nu lige lukt mod Fjenden for rigtig at faa op-

klaret, hvorledes det stod sig med ham. Vi splittede ham aldeles, anrettede et forfærdeligt Blodbad, kastede ham ikke blot tilbage og ind i Fæstningen, men helt igjennem den og ud af den modsatte Port.» — — Det er Forf., som gjerne vil lægge vor Helt disse Ord i Munden, selv er han for beskeden til at føre saadan Tale; thi, om han end ligner Alexander Magnus i meget, faldt det ham aldrig ind at nedgrave store Hjelme for at indbilde Efterverdenen, at han havde været General for en Hær af Kæmper.

Vor Helt, som saaledes havde indtaget Horsens, lod nu en Armee besætte Sønderbro og herfra iagttage Fjenden for ved Blikkets Magt at trykke ham længere mod Syd. Dog, hvorledes det nu gik — «der gives skjulte Ting, som vi ej kan udgrunde». — Taktiken forfeilede denne Gang sin Virkning. Preusserne kom tilbage, og Forf. udspyer nu al sin Galde mod vor Helt i denne korte Sentents: «*Den følgende Dag rykkede Preusserne ind i Horsens; men da vare vi borte*» (P. 95). Horsens var nu Stridens Æble og, saasnart vor Helt bider i Æblet, udvises han af Paradiset — derimod er intet at indvende; men Forf. sigter atter vor Helt for Flugt. Dog, lad os betragte Sagen noget nøiere: vor Helt havde muligvis den foregaaende Dag stillet sig vel meget i Forgrunden, nu maatte Beskedenhed byde ham at trække sig tilbage; han havde forfulgt Fjenden saa ubønhørligt, at hans Ben maaske — ligesom Baronens — slet ikke kunde komme i Ro igjen, men vedblev Bevægelsen tilbage; og endelig maa jo almindelig Klogskab byde Enhver selv at vende sig, forinden Bladet vender sig. Paa den anden Side betænke man Fjendens Flovhed, da han kommer til Horsens og ikke finder vor Helt, men maa spørge med Gert Westfaler: Mitter, hvi gik den Mand saa hastigt? — Af rent

videnskabelige Grunde maa vi Alle ønske, at vor Helt aldrig vil ophøre at føre Krig og at skrive Historie, det vilde være et Tab for Fysiognomikken: hele den Klasse Ansigter, som vi betegne de lange, vilde bortfalde. Men hvad der i hvert Fald maa skaffe vor Helt hans Reputation tilbage, er den Omstændighed, at «*Kompagniet (sic!) var kaldt til Aarhus af Castenskjold. Men næste Dag kom vi igjen, da Horsens Besættelse nu var aftalt med C.*» (P. 95). Denne Fremgangsmaade, at den øverste Krigsherre kalder sine Armeer tilbage for at gjøre dem unødvendige Meddelelser, viser, i hvilken Grad han var vor Helt underlegen i Krigserfaring. Hvad vilde man sige, om Keiser Wilhelm havde kaldt sine Armeer, der havde besat Metz og Paris, tilbage til Berlin for at aftale Besættelsen af disse Fæstninger med dem, eller for at underrette dem om, at Veiret var godt og Vinden S. V. Denne Krigsførelse vil sikkert findes dadlet i «den europæiske Herold» og «den politiske Nachtsch» og andre «*historiske Bøger*».

Kun en enkelt Dag udholdt vor Helt det rolige Liv i Skanderborg; saa rykkede han atter frem til Horsens, da Fjenden nu ifølge den høitidelige Skik, som herskede i dette Felttog, var gaaet tilbage. Denne sidste Omstændighed understreger Forf., fordi han holder af at fremstille vor Helts Soldater som omvendte Diogenes'er, der gik ud uden Lygter for ikke at træffe Mennesker. Vor Helt rykkede mod Byen med 3 Armeer; med den ene besatte han som før Sønderbro, de 2 andre opstilledes bag Hansted Aa. Stillingen kunde vel ikke lignedes ved den Brabrandiske Fæstning, men «*ganske modstandsløs var den ikke*» (P. 96), thi Naturforholdene -- som i hele Krigen stod paa vor Helts Side -- «*forbød Fjenden at komme ad anden Vej end over Byg-*

holmsaa, der dækkede den sydlige Adgang til Byen» (P. 96), medens det ellers er deres Sædvane netop at forbyde Fremrykning over en Aa og tillade den udenfor samme. Forf. insinuerer nu, at vor Helt maatte anvende Dagen til at styrke sin Selvfølelse ved «*at staa hele Dagen i Vaaben ligeoverfor et betydeligt preussisk Kommando og se det drage bort tilsidst»* (P. 97). Atter maa vi tage os den Dristighed at reprimandere Dem, Hr. Pseudo-Sørensen. Ingen kjendte sine Fejl bedre end vor Helt, men Mangel paa Selvfølelse var sandelig ikke iblandt dem. De paastaar med uformindsket Artighed, at han ikke opnaaede nogen permanent Befæstning af sin Selvfølelse; thi «*min Tryghedsfølelse slap allerede op samme Dag henimod Aften»* (P. 96) — som det ses, bruger Forf. ingen Komplimenter med Søster Gedske.

Med sin eiendommelige Sands for spændende Optrin og for at gjøre vor Helt latterlig fortæller nu Forf. hvad der passerede om Natten. Da Mørket faldt paa, opstod hos vor Helt Tvivl om Naturforholdenes Retshaffenhed; dersom de skulde vise sig saa vægelsindede at tillade Fjenden at gaa frem længere mod V., saa at sige ad en Bagrappe, stod det ham klart «*at Stillingen ved Horsens kunde overrumpler bagfra»* (P. 97). Han besluttede da at samle alle 3 Armeer bag Hansted Aa, hvad Forf. tydeligt misbilliger, men — «*der er fast intet Skridt en General kan gjøre, en Haandværksmand jo veed det bedre at udføre.»* Forf. er stedse utilfreds med vor Helts mesterlige Tilbagetog og vil gjerne fremstille Jylland paa hin Tid som en Slags Røgkupé, hvor der føres omtrent følgende Samtale: *Tydskerne:* Generer det Dem, at jeg skyder? — *Vor Helt:* Ja, det gjør det rigtignok. — *Tydskerne:* Sæt Dem saa helt hen i Hjørnet, for nu gaar det løs. — Naa, vor Helt

overbragte selv Ordren til Armeen ved Sønderbro, men mødte her et skrækindjagende Syn: «*da jeg kom derhen saa jeg paa Chausseen, der førte mod Syd, Mandskabet ligge udstrakt tværs over Chausseen, den ene Mand ved Siden af den anden, saa lang han var, og alle med Geværerne i Anslag foran sig, støttede til selve Chausseen*» (P. 98). Man tænke sig: hele den Arme, som saa længe havde dækket Jylland, liggende, saa lang den er, mellem 2 Chausseegrøfter paa en Maade, der let kunde præjudicere dens Storhed og røbe dens virkelige homøopathiske Lidenhed. Her var ingen Dybde i Opstillingen. Sandheden er vel en saare ophøiet og storartet Ting paa sin Vis, men den er ikke altid velset; tillykke var det mørkt — thi «Fruen kunde miste sin Reputation, om nogen fik det at se og høre» — vor Helt beordrede den øieblikkelig tilbage.

Armeerne samledes da bag Hansted Aa, hvor vor Helt mødte sin store Foresatte, Castenskjold. Det er en god Forskrift, at en Historieskriver bør afholde sig fra al Slags Poesie. Men uden en heltemodig Overtrædelse af denne almindelige Regel vilde vi ikke læse følgende smukke Sted: «*Sceneriet for denne natlige Sammenkomst var ikke fri for Effekt. Det var smukt at se disse smaa Kolonner af spillevende opvakte unge Mennesker komme fra forskjellige Kanter i rask Tritmarche under dæmpet Kommando . . . Det Hele vidnede om Liv og Appel*» (P. 98). Desværre er Forf.'s Hensigter heller ikke her rene. Han er indvendig spydig mod vor Helt. At være aabenlys spydig er nemlig nutildags ikke uden Fare: siger man f. Ex. paa Østergades Asfalt: Der gaar en Abe — saa kommer strax 10 Medborgere hen og siger: Det er mig, der er en Abe — og man undgaar ikke Kraval med Politiet. Vil man fornærme Folk, maa det ske implicite,

og Fornærmelsen ligger her i det Ord: «*spillevende*» — der mere bruges om Fisk end om Mennesker. Forf. viser os en Scene fra Fisketorvet — vor Helt tager de enkelte Fisk op af Fadet, veier dem i Haanden og siger: Her kan Damen selv se, smaa unge Torsk, *spillevendes* . . . Nei, svarer Hr. Pseudo-Sørensen, nei, lille Madam, *de* Fisk har saamænd aldrig været levende . . . Thi, som Enhver véd, gjælder det vel om Fisk, at de ere levende, naar de ikke ere døde; men Beviset for, at der er Liv i en Hær, er kun, at dens Fjender, eller dog nogle af dem, ere døde, og vor Helts hypnotiske Krigsførelse var hidtil løbet af uden Blodsudgydelse. Det er pinligt at se, at endog Glæden over dette «*nächtliche Heerschau*» skal forbittes vor Helt, at hans Forfølger ikke under ham for sidste Gang at se sine Hære *spillevende*, forinden den blodige Udgang af Felttoget, hvorom strax skal berettes.

Vor Helt vedblev nu i den følgende Tid at iagttage Fjenden skarpt. Adskillige af Læserne erindre sikkert fra «*Fliegende Blätter*» et Billede, der fremstiller det menneskelige Bliks Magt over en Løve: i Begyndelsen søger den at ignorere Blikket, saa vender den gnavent Hovedet bort, tilsidst stikker den Halen mellem Benene. Ganske paa samme Maade gik det her: Preusserne begyndte at blive usikre og nogle Dage ind i April trak de sig tilbage — «*tilsidst trak Fjenden sig helt tilbage til Vejle*» (P. 102). Der indtraadte herved en sørgelig Mangel paa Fjender, og vor Helt var nærved at maatte anraabe Himlen, der tidligere har ladet det regne med Vagtlær for Jøderne og med Jøder for de Kristne, at de kunde have noget at sluge, om heller ikke at lade ham ganske brødløs. Fjendtlighederne antog nu Karakter af en Belejringskrig, idet vor Helt bemægtigede sig Fjendens faste Punkter, hvorom det hedder: vi

«kunde nogle Gange ødelægge om Natten de Halm-skilderhuse, i hvilke Posterne havde staaet om Dagen» (P. 102). Forf. gaar altid let henover enhver Vaabendaad af vor Helt, men her synes han at gjøre sig skyldig i et forsættigt Falsum; thi, selv om de nævnte Forter har kapituleret uden regelmæssig Beleiring, er det næppe rimeligt, at Besætningen kan være undsluppen, da de ere lette at cernere. Formentlig har vor Helt ladet Fangerne løbe, og Forf. mener, at «dermed er den Sag færdig». Man vil muligens ved at grandske i Krigsarkiverne finde adskillige smaa Billeder fra den tyske General til vor Helt, omtrent saalydende: «Død og Pine, Sørensen, mens jeg husker det. Sidst jeg var N. for Veile glemte jeg en Soldat med et skarpladt Gevær i et Halm-skilderhus. Du véd, hvor brandfarligt saadant er. Tjen mig i at tage ham ud og skikke mig ham herover, som Du pleier.»

Forf. slaar nu pludselig over i en anden Tone for at være ubehagelig, idet han skriver: «Preusserne troede sig saa usikre, at deres General bad om Forstærkning, hvilket var Aarsagen til, at en ny preussisk Brigade hentedes fra Schlesien op i Jylland» (P. 102). Vi skulle være de sidste til at benægte Blikkets Magt eller undervurdere dets Rækkevidde; men, naar det erindres, at vor Helt stod ved Horsens og Fjenden ved Veile, lyder det lidet sandsynligt, at den sidste skulde blive saa rystet ved Anvendelsen af det nævnte Skyts, at det blev nødvendigt at drage store Forstærkninger til fra Hjertet af Tydskland. Forf.s Hensigt er meget gjennemsigtig, og vi antage at vor Helt paa dette Sted vilde henvende sig til Læserne med Baronens Ord: Jeg behøver ikke at sige Dem, mine Herrer, hvor ubehagelig denne Slyngels Uforskommethed er mig; i vor skeptiske Tid kan Folk, der ikke kjende

mig, let ved den Slags haandgribelige Løgne forledes til at nære Tvivl ogsaa om mine virkelige Bedrifter.

Paa denne Tid var vor Helts Magtstilling i Jylland uantastet — naar han kommanderede, at 2×2 var 5, saa var de 5 fra Limfjorden til Vejle. Det vil være af Interesse at se, hvorledes han havde indrettet Krigstheatret. Forf. bemærker: «*Enhver vil kunne forstaa, at et Korps ikke vil kunne besætte en Landsdel uden at dets Chef i alle Anliggender, som angaa Krigen, bliver en Overmyndighed . . . Det forekommer mig rent eventyrligt, naar jeg tænker paa den Tjeneste, Kompagniet (sic!) voxede op til at udfylde. Hvad vil man f. Ex. sige til, at Kompagniet en Gang havde afgivet 3—4 Pladskommandanter i forskellige Byer? Der sendtes flinke, dannede Menige eller Underkorporaler . . . hen til disse Steder og den borgerlige Øvrighed anmodedes om at staa dem bi i retslige og administrative Sager*» (P. 100). Naar Hr. Pseudo-Sørensen her spørger med Paven: «*warum so viele weltliche Fürsten auf einmal zu machen?*» kunne vi svare, at vor Helt her fo'r frem med overordentlig Mildhed. I ældre Tid, da man anvendte det saa meget yndede Ild og Sværd, klyngede man simpelthen Byfoged, Borgmester og Raad op; vor Helt indskrænker sig til at give dem en Menig som Foresat. Det har sikkert været de 3—4 forvovne Menige, han havde ved Armeen; vi have set, at «*hvad solide Forretninger angaar, saa var det som Smørrebrød for dem,*» og vor Helt har med Rette ment, at «*man maatte anse mere deres Meriter end deres Stand og Vilkor.*» — «*Eller, hvad siger man til,*» spørger Forf. videre» . . . *at min Fører, Bugge, undertiden gik med hele Bunker af Penge-sedler paa Brystet under den tilknappede Uniform*» (P. 100). Min Herre, De taler meget dristig om en

Mand, som gaar med 25 Specie-Dukater i sin Lomme» — men, da De spørger, maa vi svare, at De gjør Uret i at omtale dette. De gjør derved Reklame for at føre Krig i Jylland. De vil behage at erindre, at da Rothschild forpagtede en Fiskedam, kastede alle Mennesker sig over at fiske Karudser, fordi de troede, at det vilde blive en indbringende Forretning. Forøvrigt maa vi afvise enhver Diskussion om vor Helts Bedrifter som indbringende Forretning; kun derom bør De være forvissat, at selv om han har talt sine Penge, har han aldrig talt sine Fjender, dem vilde ingen stjæle fra ham. — Vi nævner fremdeles det af vor Helt organiserede *Efterretningskorps*. Dette udviklede sig paa en ganske naturlig og instinktmæssig Maade til Noget af det Ypperste i sit Slags. Thi ligesom de Besøgende, der bevægede sig i Mrs. Gamps Værelse, bestandig maatte huske paa Sengen, naar de vilde undgaa at støde sig for-dærvede og blive skikkede til at indlægges paa Hospitalet — saaledes maatte vor Helt altid huske paa Fjenden. Efterretningskorpset er derfor kun et smukt Udslag af Selvopholdelsesdriftens Instinkt, hvis bedste Anbefaling er, at det ses at have beskyttet vor Helt mod ethvert livsfarligt Sammenstød.

«*Hvad jeg ogsaa regner Korpsset til Ære*» — skriver Forf. — «er, at det slet ikke omtaltes i Pressen» (P. 102). Det er meget muligt, Hr. Pseudo-Sørensen, at det passer i Deres Kram, at vor Helts Bedrifter ikke i sin Tid bleve behørigt beskrevne i Bladene, men os andre kan det ikke være ligegyldigt, at hans Berømmelse først saa sent kommer til os. De mener maaske, at naar Lyset fra visse Stjerner er 1000 Aar om at naa til os, kunne vi ogsaa taale at vente paa hint andet Lys — nu vel, vor Konstitution er kraftig, men det havde været høfligt og opmærksomt, om vi tidligere

vare blevne underrettede om, at vi ikke staa tilbage for Franskmændene med Hensyn til Feltherregenier. En Kritik af vor Helts Bedrifter i Pressen vilde vel have været malplaceret, han trængte ikke til som Philip at Macedonien hver Dag at blive tilraabt: Sørensen, Du er et Menneske! Men paa den anden Side tager De feil, naar De mener, at hans sindrige Kombinationer vilde blive forstyrrede, naar Almenhedens Øine vare rettede paa dem — De forvexler, min Herre, den Idræt: *at nyse* med den Kunst: *at føre Krig*.

Det var vor Helts krigeriske Ideal at rense Jylland for Fjender; men det karakteristiske ved et Ideal er som bekjendt, at det aldrig kan naas. Det gik her som ved andre ideelle Bestræbelser, saasom at tage Pletter af lyse Sommerbenklæder; man kan gnide, saameget, man vil, Pletterne vende altid tilbage — og det samme gjorde Preusserne. Det var den 10. April. Vor Helt, som i længere Tid havde souperet i Saddelen, var gaaet en Milsvei tilbage for at faa en Portion Søvn; da opskræmmes han ved Melding om, at Fjenden rykker mod Horsens. Det lød uhyggeligt, som naar man ombord hører Raabet: Brændinger forude! Der begyndte nu et mindeværdigt Slag og, som man kunde vente, nærer Forf. en dristig og formastelig Tvivl om vor Helts Seir. Denne griber strax Offensiven

— — vi kand ey bie mere,
Vi vove maa et Slag, vi Floden maa passere —

Han lader sit Rytteri rykke over Aaen ved Sønderbro: «*en Rytterdeling holdt med dragne Klinger et Stykke fremme mod de sig nærmende Preussere*» (P. 103). Vi have tidligere set, at Stridens Æble var i Horsens, og betegnet denne By som en Art Paradis; nu holdt Keruberne med de flammende Sværd ved Ind-

gangen for at vise de Formastelige tilbage. Men Fjenden syntes ikke at agte bibelhistoriske Forbilleder, han rykkede frem. Vor Helt maatte dog først antage det for en ilde anbragt Forstillelse: han stod jo i den rigtige Attitude og de dragne Klingers kraftige Sprog kunde ikke misforstaas. Men intet er uberegneligt som en vildledt Hjernes Paafund: Fjendens Fremrykning vedbliver, og vor Helt maa, efter at have samlet tilstrækkelige Beviser imod ham, gribe til alvorligere Midler. Han «sendte Forholdsregler ud til alle Dele af Besætningen» (P. 103) og besluttede at samle sin Magt bag Hansted Aa.

— «Det er bedst, vi nu konjungerer begge Krigshærene og med samptlig Magt hævner os over vores tilfælles Fjende» —

Det var intet Tilbagetog; selv Forf. vover ikke at bruge dette haarde Ord, han skriver: Styrken i Horsens «begav sig til Hansted Aa.» — —

[Courage! Vender om! Os Seyer ey skal feyle,
Hver følge mig og kun i min Person sig speyle!]

Dog Fjenden fulgte i en besynderlig Aandsforvirring efter vor Helt — om end med al Ærbødighed for hans overlegne Krigskunst — og agtede ikke, at han som en sidste Formaning opstillede Keruberne ved Udgangen af Paradiset. Den Fornuftigste giver efter, og vor Helt besluttede da uden nogen videre Afsked eller Forklaring at forlade Fjenden — hvorved der kun skete denne hans Ret. «Paa Serritslevveien, hvor der var Vogne, foregik saa den videre Retraite, dækket af Rytterdelingen fra Sønderbro, der længe holdt med dragne Klinger en garde mod Broen over Hansted. Da denne Deling var kommen i Marche, myldrede det preussiske Rytteri frem . . . til Forfølgning. En civil

Mand var med og viste pegende Vei» (P. 103). Denne *pegende* Mand har formentlig været den tidligere omtalte Haandlanger fra Skanderborg, der nu med sin lille Finger reddede hele Armeen; thi det hedder: «*vi kom godt fra det. Fjenden førtes paa Vildspor og blev bange for Baghold»* (P. 104).

— saa endte denne Strid, man haver den anskreven
Som største, der af Bloch paa Øen holdt er bleven.

Dette udlægger nu Forf. som en Tilbagegang, skjøndt det er en af de smukkeste Rubbere Taktik, vor Helt har spillet med Fjenden. Thi vor Helt skulde, som det vil ses, beholde Valpladsen, han var bestemt til at blive Seirherre, og intet Menneske undgaar sin Bestemmelse: er en Mand bestemt til at blive 70 Aar, saa hjælper alle Læger ham ikke, han dør dog ikke før; er en Mand bestemt til aldrig at blive Krigshistoriker, saa kan han være saa lykkelig, han vil, i at inventere, han kommer dog ingen Vegne; og er han bestemt til at blive Seirherre, saa kan han retirere saameget, han vil, han slaar dog Fjenden. Vor Helt havde baaret sig ad som i det Spil «*Halma*», hvor man gaar et Træk tilbage for at rykke saameget længere frem. Artis est celare artem. Fra «*tilbagetrukne Bivouaks*» iagttog han nu under sine buskede Øienbryn Fjenden. Først syntes denne mod alle Regler og Præcedentser at ville blive staaende, men henimod Aften indsaa han, at han tilstrækkeligt havde misbrugt vor Helts Gjæstfrihed og gik bort — «*saa droge vi igjen til Horsens*» (P. 104). Men, ak! «*Paa Veien derhen modtog jeg en Ordre fra Castenschjold . . om at gaa til Skanderborg*» (P. 104). Hvorfor? Formodentlig er Mørket begyndt at falde paa, og C. vilde meddele Armeerne dette. «*Den gjorde mig meget ondt*» (P. 104) — men heldigvis

var vor Helt istand til at lære den Smerte, der er forbundet med at overtræde en Ordre: *«til Lykke var jeg saa nær Horsens, at jeg kunde forsvare at rykke ind i Byen for at foretage Retraiten derfra»* (P. 104). Dette var en strategisk Bevægelse af høieste Rang og det er med sammenpressede Læber, at Forf. nødes til at beskrive den. Havde de Meza fulgt vor Helts Exempel og var rykket ind i Berlin for at foretage Retraiten derfra, hvilken Effekt vilde det ikke have gjort!

Dog Slaget havde været blodigt og Seiren dyrkjøbt. Den 12. maatte vor Helt i Skanderborg begrave en Kammerat, *«der var falden under Kampen den 10.»* (P. 105). Hidtil havde hans Krigskunst beskyttet Armeerne mod ydre Vold og Legemsbeskadigelse, og de vare ikke indrettede paa Modgang af den Art, thi det Numeriske var deres svage Side. Nu væltede Ulykken ind over dem, og en svagere Karakter end vor Helt vilde sikkert have udbrudt: Jeg vil være fordømt, om jeg paa disse Konditioner gider ligge her og blive berømt — men *han* tabte ikke Modet, og det er os tilladt at haabe, at ogsaa Fjenden i numerisk Henseende var bragt paa Falitens Rand; thi Forf. skjuler omhyggeligt, hvormange der paa tysk Side gik omkring med Plastre.

Derimod dvæler han nu med bredt Velbehag ved vor Helts Undergang. Thi dennes Stjerne havde kulmineret. Krigslykken er omskiftelig. Det er ikke de store Feltherrer, der dreie Lykkehjulet, men Hjulet, der dreier dem. Det var, som nævnt, Svagheden ved vor Helts strategiske Stilling, at han bød sin aabne høire Flanke mod Viborg og Mors, hvor Beck og Resten af Divisionen stod. Forf. fremhæver dette med stor Styrke, og det var sikkert en Feil hos vor Helt, at han var for lidet mistroisk. Medens han, som beskrevet, stormede mod Syd, kom Beck — der vidste, at han som Achilles

kun var saarlig i Hælen — bagfra og under Venskabs Maske og omringede ham. «*Divisionen fra Mors kom ned og stillede sig i en Kreds rundt om vort Korps, saaledes at dens forreste Tropper naaede ind i vore Bagtropper . . . Saaledes var det helt rundt*» (P. 105). Det blev vor Helts Sedan. Ingen har med større Grund kunnet sige: Gud bevare mig for mine Venner, mine Fjender skal jeg nok selv blive færdig med. «*Det skulde nu synes,*» skriver Forf. spydigt, «*at denne store Forstærkning maatte styrke os i Horsens. Men det var ikke Tilfældet*» (P. 105). Vor Helt blev behandlet som et lille Barn, der af den omhyggelige Moder kvæles med Schavler for at beskytte det mod Træk. Skrækkelig er Skildringen af den Vold, der blev øvet imod ham: «*Den (Divisionen) halede i os bagfra; den sugede os op*» (P. 105). Hans Endeligt minder paa en sørgelig Maade om den berømte Barons Skjæbne hos Vulkan: Uden i Forveien at have givet mig saameget som det mindste Vink, tog han mig en Morgen i Kraven og sagde: «*Utaknemmelige Dødelige, vend tilbage til den Verden, hvorfra du er kommen*» — — Forskjellen er kun, at Baronen dumpede ned i en Afgrund, medens vor Helt blev suget op; men det ene som det andet tør vel betegnes som

— — en Skjæbne,
Mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne.

Den tredie cimbriske Krig

Da jeg ser, vi har Tid nok, mine Herrer, til at tømme en Flaske Vin til, skal jeg fortælle Dem de Smaating, der hændte mig, da jeg var kommen op til Limfjorden.

Atter hævdede Oberstlt. Beck et Herredømme over vor Helt, der var frygteligere og latterligere end nogensinde. Han trykkede hans Troppemagt sammen til det mindst mulige Format — vi nødtes nu atter til at betegne den som et Kompagni — og sugede den op til Limfjorden. Det erobrede Land blev afstaaet til Fjenden, og den «*Feltduft*» (P. 109), der omgav Kompagniet, anvendtes til Bedste for en Del svenske Frivillige, der vare tilgaaede 1. Regiment. Beck sendte dem ud til vor Helt for at indaande denne Duft, og Kompagniet maatte af den Grund bivouakere en Nat ved Aalborg. Forf. beskriver dette med et vist Vinlune, der røber, at man befinder sig under en høiere Bredegrad, hvor det kolde Klima har skaffet Flasken en mere fremragende Stilling end længere syd paa. «*Der blev drukken mangen en Brorskaal den Aften*» (P. 110). Foruden det justerede Maal af Feltduft synes man at have faaet — som det med et ædelt Sprikwort hedder — «lidt paa Skalmeyen», og Venskabet mellem vor Helt og Svenskerne var «*slaaet fast fra denne Nat*» (P. 110); Forf. siger, at han «*ogsaa har læst noget om det i en svensk Bog.*» Vi beklage ikke at kunne opgive Titelen paa det Værk, som byder Midler til at studere dette spændende Emne — kunde vi blot stedse henvise Læserne til saadanne Kundskabskilder istedetfor til Forf.'s farvede Fremstilling.

Beck overdrog vor Helt Forsvaret af den beskedne og ydmyge Ø, Egholm, i Limfjorden; selv laa han N. for denne Fjord, medens 6000 Preussere holdt den sydlige Bred besat, hvor dog ogsaa vor Helts Efterretningskorps — «*det vi kjende fra Horsens*» (P. 112) — virkede, idet det vedblev at fungere ligesom en Cigarstump, man har kastet fra sig, en Tid ligger og brænder paa egen Haand. Vi skulle fremhæve den klædelige Lighed mellem vor Helts og Napoleons Skjæbne, som Forf. ogsaa imod sin Villie betoner ved at skildre ham som landsforvist til Egholm; han paatager sig i den Anledning ved den følgende Fremstilling en Eremit's milde og resignerede Alvor. Deraf bør man dog ikke lade sig vildlede. Vor Helt fik tværtimod en selvstændig og imponerende Stilling, idet den samlede Limfjordsflaade underlagdes ham, der af Erfaring kjendte Fordelene ved Bevægelser paa Søen. Det var vel ikke Skibe af stor Drægtighed, nemlig «*det i Lindholm Aa forsamlede Baademateriel*» (P. 114) — altsaa Fartøier, som kun ufuldkomment beskjermede mod Søsyege — men der var dog «*en Søjteneste at udføre . . . der maatte være Baadokolonner organiserede*» (P. 114). Med sin engelske Energi satte vor Helt sig strax til at studere alle herhenhørende Love ligefra Læren om Stormene til Reglerne for Kompasset. Som en omhyggelig Andemoder begyndte han at oplære sine Kyllinger i Navigation og afrette dem som Ællinger — «*Baadene samledes i Kolonner og lærte at manøvrere paa Kommando*» (P. 114). Det er smukt at se ham afslutte sin Virksomhed paa det samme Element, der ved Krigens Begyndelse blev ham en Vei til Ros og Magt.

Det kunde synes noget ubekvent saaledes at være indeklemmt mellem de to krigsførende Parter, og Forf. lader falde Vink om, at den vor Helt paaoktroerede

Magtstilling i Limfjorden havde nogen Lighed med en anholdt Persons, der tages under Armen af to Politibetjente, som vogte paa hans Bevægelser. Strategisk set, var imidlertid hans Stilling uforlignelig. I defensiv Henseende fordi han var uangribelig, da han udstrakte sit Herredømme over alle forhaanden værende Baade — ja, han kunde, om han vilde, erklære Fjorden neutral, hindre Blodsudgydelse og tvinge Parterne til at forlige sig; hvad Offensiven angaar, kunde han, da han i høi Grad befandt sig paa den indre Linie, med lige Letthed vende sig mod enhver af sine Fjender, Beck og Preusserne. Hans Sympathi maatte vel være for de sidste, hvis Kjæledægge han i Grunden havde været under hele Krigen; men af Pligt hældede han til Beck, som han da ogsaa til en vis Grad begunstigede.

Forf. holder af at fremstille vor Helt som en Straffefange, der forbedres og luttres i sit Cellefængsel og endelig bringes til at foretrække Mælk, Plantekost og et roligt Liv for alt andet. Men dette er grundfalsk. Der-til var hans Kamplyst for indgroet. Han spurgte sig tidt med Gert Bundtmager: Hvorfor skal Armeen ligge og lunte? Han ærgrede sig over Fjenden, der ligesom en Indbrudstyv, der endnu er ung i Faget, ikke vovede at lirke ved Laasen. Det mindste, der kan forlanges af en Fjende, er dog fjendtlige Handlinger, men Preusserne syntes ikke ærlige nok til at opfylde deres Forpligtelser i saa Henseende; det var næsten, som de frygtede vor Helts pirrelige Sind. Naar denne løftede sit trætte Øie fra Kompasset og gjennem en Kikkert stirrede over til Fjenden paa den sydlige Bred, kunde der undertiden vaagne et dunkelt Haab hos ham ved at lægge Mærke til deres Maade at afløse Posterne paa. «*Vi forundrede os over den gammeldags Inspektion, der foregik, og over det maskinmæssige, aandløse Præg, der*

hvilede over dette Korpses Tjeneste i det Hele» (P. 116). Men selv om Fjendens Aandløshed øiensynlig Dag for Dag tiltog og hans aandelige Kræfter svækkedes, saa behøver man ikke at have gjort Sindssygdomme til sit Studium for at vide, hvor langsomt saadant skrider frem, og det stred desuden mod vor Helts Krigeraand at vinde Seir paa denne Maade. Han trængte til Daad, han sporede noget af Fru Heibergs «blaa Længsel» derefter. Man siger, at Maven er det vildeste af alle Dyr, fordi den ikke som de andre kan tæmmes ved Sult, men herved kun bliver vildere; dette gjælder i endnu høiere Grad om den efter Bedrifter hungrende Ærgjærrighed. Hans altfor stærke defensive Stilling pinte ham. Om Angreb fra vor Side kunde der dog ikke være Tale, da Beck syntes smittet af Preussernes Indolents. De Fjendtligheder, han vilde udøve, maatte han foretage *anonymt*. Han fandt da paa et Middel, som gjør hans Mod og Snille lige megen Ære og giver Forf. Leilighed til at besudle Kompagniet med en af de styggeste Beskyldninger. Han vilde under den paatagne *Form af* en Desertion lade Fjenden angribe og derved fremkalde en almindelig Kamp; Forf. lader som han ikke forstaa dette fromme Bedrageri og betegner vor Helts Foretagende som hverken mere eller mindre end en *virkelig* Desertion.

Han fortæller da (P. 117), at en Mand af Kompagniet, «*der havde vist sig flink og lydlig under hele Touren . . . bevæget ved Opfordringer fra Hjemmet, ikke længer kunde modstaa Fristelsen til at komme hjem. Men han vilde ikke gjøre det ved at løbe bort, heller ikke vilde han tilføie os noget Tab. Han vilde, lig de engelske Parlamentsmedlemmer, der naar de gaa bort fra en vigtig Afstemning, tage e af Modpartiets Stemmer med, ogsaa berøve Preiserne en Mand. Han vilde med andre Ord skj*

en Preusser og lade sig tage i aaben Kamp.» Han sætter da en Patrouillebaad, hvormed han er ude, ind paa den fjendtlige Kyst, springer iland og skyder paa Fjenden. *«Øieblikkelig rette alle de preussiske Poster . . . deres Skud imod ham . . . Denne Skydning alarmerer hele den øvrige Styrke. Alle 6000 Mand komme under Vaaben . . . hvorved Tropperne N. for Fjorden ogsaa komme under Vaaben».* Der- som det var Forf.s naturlige Blindhed, som hindrede ham i at gennemskue vor Helts Krigslist, skulde vi indskrænke os til at beklage ham; men saaledes er det ingenlunde, og vi blotte derfor hans Spydighed i hele dens afskrækkende Længde. Hvilket mærkeligt og livs- farligt Kompagni — siger han med hyklet Beundring — for at det ikke skal gjøre Fjenden altfor megen Afbræk, nødes man til strax at sende de Forvovne tilbage; de Middeldristige maa holdes omtrent en Dagsmarche fra Fjenden for ikke at afstedkomme Ulykker, og kun de Feigeste — Desertørerne — tillader man at angribe . . .

Tilsidst syntes dog Oberstlt. Beck at indse Nød- vendigheden af at finde et naturligt Afløb for vor Helts Handlekraft, for at den ikke sluttelig skulde blive rettet mod ham selv. For at imødekomme vor Helts Smag for Bedrifter begyndte han at indvie ham i en stor An- grebsplan, som uundgaaelig vilde medføre en pludselig og almindelig Tilintetgjørelse af hele den fjendtlige Hær. Han bredte en Dag *«et Tableau ud for mig, i hvilket der var tildelt mig en særlig Rolle som Fører for et ikke ringe Korps, hvis Sammensætning han meddelte mig og hvis Opgave han satte mig ind i»* (P. 116). Foretagendet kom ikke til Udførelse. Forf. siger, at Vaabenhvilen hindrede det; men han skildrer, hvorledes vor Helt hensank i Grublerier, udkastede Planer og und- fangede Ideer. Enhver vil forstaa, hvor tungt det maatte

være ham ikke at se disse virkeliggjorte — vi, for vor Part, have kun en Gang i vort Liv havt et Indfald, som var for sindrigt for en Idiot, men vi maatte ogsaa beholde det for os selv og vide, hvorledes vi vare tilmode . . .

Hermed ender Forf. Beretningen om denne Mand, som med større Ret end Mads synes at kunne klage

Hvor var min Skjæbne grum og umanerlig stiv —

Man lægger Bogen fra sig med det Hovedindtryk, at vor Helt savnede de nødvendige negative Egenskaber til at blive en stor Feltherre — han var *for stærk*. Naar han vil angribe, er han for stærk, enten fordi hans Fjender formindske deres Styrke til det mindst mulige, eller fordi hans Venner forøge hans Styrke, saa han bliver ganske borte i den; naar han vil forsvare sig, er han for stærk, fordi han søger Støtte i et Element, hvor Fjenden ikke er tilstrækkelig amfibialsk til at følge ham. Man udbryder med et Suk: hvor Alt er svært i det lille Danmark, det er svært at blive en stor Krigshistoriker, det er svært at blive en stor Kriger, og det er svært ikke at skrive en Satire over en stor Krigshistoriker og Kriger. Thi Forf.s Bog er en Satire; han nægter ikke, at vor Helt er en stor Mand, men Satiren ligger i Beviset herfor. Dette kan føres paa to Maader. Man kan berette en Mands Fortid saaledes, at enhver maa udbryde: det var en stor Mand! — og man kan berette den saaledes, at enhver maa indrømme: det var *nødvendigt* for denne Mand at være *stor* i en eller anden Retning, ellers vilde han med *den* Fortid og *de* Månerer være umulig i alle bedre Kredse. — — Det

sidste Bevis har Forf. ført. Vi have ved at korrigere hans Fremstilling søgt at føre det første.

Men hvem er nu vor ærede Modstander, denne Hr. Pseudo-Sørensen? Vi tilstaa, at vi befinde os paa Kogepunktet af Nysgjærrighed. Han er en Fjende af vor Helt, det er klart. Nu er vor Helt en Mand, om hvem vi tør sige: «Ach, Herren kunde slaa Folk ihjel med en Pennefjer» — og dette leder til at søge Forf. blandt dem, han har skadet ved sin Pen. Mistanken maa da først falde paa ham selv; men dette er, som allerede betonet, altfor absurd. Maaske kan han have skaffet sig Uvenner i Generalstaben; men disse kunne heller ikke mistænkes, da han netop saa ofte maa bebreide dem, at de slet ikke omtale ham i deres Skrifter. Dog, man kan skaffe sig Fjender paa anden Maade end ved at skrive. Vi erindre saaledes at have læst om en Mand, der var anklaget for Mord — Dommeren spurgte ham: Ulykkelige, hvorledes har De kunnet lægge Haand paa denne hæderlige Mand? og den Anklagede svarede: Hr. Dommer, han var skjævbenet og skrutrygget. Nu kan det maaske ogsaa siges om vor Helt, at «han haver et indvendigt og et udvendigt Pund; det sidste ikke staar det første ganske bi» — og der lever netop i vor Tid en Skribent, som lægger særlig Vægt paa «*det Kropslige*» og forfølger enhver, hvis Figur ikke tilfredsstiller ham, og samme Skribent har tilmed det Princip, at Menneskene ligesom Typer bør svæertes, forinden de bringes i Trykken — skulde det være *ham*?

Dog, vi erkjende det Ørkesløse i at søge efter en Person uden anden Veiledning end opgivet Navn og Adresse. Kun faa ere saa heldige som hin Betjent, der sendtes ud paa Vesterbro for at søge efter en Enke ved Navn Sørensen, og efter længere Søgning kom tilbage og afgav følgende Rapport: Nu har jeg da faaet fat i

Vedkommende — men det var gyselig svært — Men-
nesket bor nemlig ikke paa Vesterbro men i Sværtegade,
er heller ikke Enke men Entreprenør og Sproglærer og
hedder ikke engang Sørensen, men Roving.

Vi lader derfor Forfølgeren slippe, og gjøre det med
Glæde, naar det er lykkedes os at skaffe vor Helt hans
Reputation tilbage. Vi skulle være beskedne i vore
Fordringer — *«vi begjære kun, at der i sin Tid op-
rettes en Ærestøtte for ham med saadan Peritaphium:
Herunder hviler den store Sørensen — — I hitter
nok selv paa Resten.»*

